

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

ΟΜΙΛΙΑ ΙΔ΄

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΠΑΝΥΠΕΡΑΓΝΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ

ΗΜΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ

Ο ψαλμωδός προφήτης, απαριθμούμενος τα της κτίσεως είδη και την εν αυτοίς σοφίαν του Θεού καθορών, του θαύματος όλος γεγονώς, μεταξύ γράφων εξεβόησεν· «ως εμεγαλύνθη τα έργα σου Κύριε, πάντα εν σοφία εποίησας». Εμοί δε νυν, τις εφαρμόσει λόγος προς ύμνον εξαγγέλειν πειρωμένω προς δύναμιν την δια σαρκός επικράνειαν του τα πάντα κτίσαντος Λόγου; Ει γαρ θαύματος γέμει τα όντα και το εκ μη όντων ταύτα προελθείν εις τα όντα θείον και πολυύμνητον, πόσω θαυμασιώτερον και θειότερον και παρ' ημών υμνείσθαι αναγκαϊότερον, το γενέσθαι τι των όντων Θεόν, και ουχ απλώς Θεόν, αλλά τον όντως όντα Θεόν, και ταύτα την μηδέ φυλάξαι δυνηθείσαν ή βουληθείσαν το καθό γέγονεν ημετέραν φύσιν, και δια τούτο δικαίως εις τα κατώτατα της γης απωσθείσαν; τοσούτο γαρ μέγα και θείον, απόρρητόν τε και ανενόητον, το την ημετέραν φύσιν γενέσθαι ομόθεον και δι' αυτής ημίν χαρισθήναι την επί το κρείττον επάνοδον, ως και τοις αγίοις αγγέλοις τε και ανθρώποις, και αυτοίς τοις προφήταις, καίτοι δια Πνεύματος ορώσιν, ανεπίγνωστον όντως μένειν, από του αίκonos υπάρχον κεκρυμμένον μυστήριον. Και τι λέγω, πριν εις πέρας ελθείν; Και γεγονός γαρ, ουχ ότι γέγονεν, άλλ' όπως γέγονε, páλιν μυστήριον μένει, πιστευόμενον άλλ' ου γνωσκόμενον, προσκυνούμενον άλλ' ου πολυπραγμονούμενον, και προσκυνούμενόν τε και πιστευόμενον δια μόνου του Πνεύματος· «ουδείς γαρ δύναται ειπείν Κύριον Ιησούν, ειμή εν Πνεύματι αγίω», και το Πνεύμά εστί δι' ου προσκυνούμεν και δι' ου προσευχόμεθα, φησίν ο απόστολος.

Ότι δε μη τοις ανθρώποις μόνον, αλλά και τοις αγγέλοις και τοις αρχαγγέλοις αυτοίς απερνώτητόν εστί το μυστήριον τούτο, παρίστησι σαφώς και το παρ' ημών εορταζόμενον σήμεραν. Ευηγγελίστατο μεν γαρ ο αρχάγγελος τη Παρθένω την σύλληψιν· της δε μαθείν ζητούσης τον τρόπον και προς αυτόν ειπούσης, «πώς έσται μοι τούτο, επει άνδρα ου γνώσκω;». μηδαμώς έχων ο αρχάγγελος ερμηνεύσαι τον τρόπον, επί τον Θεόν και ούτος κατέφυγε, «Πνεύμα λέγων άγιον επελεύσεται επί σε και δύναμις Υψίστου επισκιάσει σο». Όσπερ γαρ ει και τον Μωυσήν ήρετό τις, πώς εκ γης άνθρωπος, πώς εκ χώματος οστά και νεύρα και σάρξ, πώς αισθητήρια εξ

αναισθήτου, αλλά και εκ της αδαμιαίας πλευράς πώς πάλιν άνθρωπος, πώς το οστόν εξετάθη και διηρέθη και ηνώθη και συνεδέθη, πώς εκ του οστού σπλάγχνα και χυμοί διάφοροι και τ' άλλα πάντα; Ὡσπερ οὖν εἰ τις ταῦτα τον Μωυσὴν ἠρώτα, εἶπεν αὐτῷ οὐδὲν πλέον πλην ὅτι ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ χυτὸν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ποιήσας τον Ἀδὰμ, καὶ μαντῶν του Ἀδὰμ πλευρῶν λαβὼν καὶ την Εὐάν εργασάμενος, καὶ τις μεν ὁ ποιήσας εἶπε, τον δε τρόπον πῶς ἐκεῖνα γέγονεν οὐκ εἶπεν· οὕτω καὶ ὁ Γαβριήλ, ὅτι μεν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἡ του Υψίστου δύναμις τον ἀσπορον ἐργάσσονται τόκον, εἶπε, τὸ δε πῶς οὐκ εἶπεν. Εἰ γὰρ περὶ τῆς Ελισάβετ προῶν μνησθεὶς, ὅτι συνέλαβεν ἐν γῆρα καὶ στείρα οὐσα, πλέον ἔσχεν εἰπεῖν οὐδὲν πλην ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ τῷ Θεῷ παν ῥήμα, πῶς ἀν ἐπὶ τῆς ἐν παρθενία συλλαβούσης καὶ τεκούσης ἔσχεν εἰπεῖν τον τρόπον;

Ἐχει δε ὁμως καὶ πλέον τὸ πρὸς την Παρθένον του ἀρχαγγέλου λεγόμενον, ἀλλ' εἰς μυστηρίου μεζονος λόγον· «επελεύσεται γὰρ», φησί, «Πνεῦμα ἅγιον ἐπὶ σε καὶ δύναμις Υψίστου ἐπισκιάσει σοι». Διατί; Ὅτι καὶ τὸ γεννώμενον οὐ προφήτης, οὐδ' ἀπλῶς ἄνθρωπος, ὡς ὁ Ἀδὰμ, ἀλλ' υἱὸς υψίστου κληθήσεται καὶ σωτὴρ καὶ ρύστης ἀνθρώπων γένους καὶ βασιλεὺς αἰώνιος. Καθάπερ γὰρ τους ἀπὸ κορυφῆς ὄρους ἐκπεσόντας λίθους καὶ μέχρι των ἐσχάτων τῆς υπωρείας κινουμένους, πολλοὶ διαδέχονται κρυμνοί, οὕτως ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ θείας ἐντολῆς καὶ τῆς κατ' αὐτὸν μακαρίας διαίτης ἐκπεσόντας καὶ μέχρις ἄδου καταφερομένους, πολλὰ διεδέξαντο δεινά. Οὐ γὰρ ἀκάνθας καὶ τριβόλους μόνον αἰσθητὰς ἀνέτειλεν ἡ γῆ κατὰ την εἰς τον προπάτορα κατάραν, ἀλλὰ πολλῶ μάλλον τὰς πολυειδέσι των πονηρῶν παθῶν ἀκάνθαις καὶ τὰς δειναῖς τριβόλοις τῆς ἀμαρτίας ἐνεργάρημεν. Οὐδέ την λύπην μόνον ἐκείνην ἔσχε τὸ ἡμέτερον γένος, ἡν ἡ προμήτωρ ἐκληρώσατο δια τῆς πρὸς αὐτὴν κατάρας, ἐν λύπαις τίκτειν καταψηφισαμένης, ἀλλὰ καὶ πᾶς ὁ βίος ἡμῶν οδύνη καὶ λύπη γέγονε σχεδόν.

Ἐπεὶ δε μέντοι φιλανθρώπως ἐφ' ἡμᾶς ὁ πλάσας ἡμᾶς Θεὸς δια σπλάγχνα ἐλέους αὐτοῦ καὶ κλίνας οὐρανοῦς κατήλθε, καὶ προσλαβόμενος ἐκ Παρθένου ἁγίας την ἡμῶν φύσιν ἀνεκαίνισε καὶ ἐπανήγαγε, μάλλον δε ἀνήγαγεν εἰς θεῖον καὶ οὐράνιον ὕψος. Τοῦτο δη βουλευθεὶς καταπράξαι, μάλλον δε την προαίωνα αὐτοῦ βουλήν εἰς τέλος ἀγαγεῖν σήμερον, πέμπει τον ἀρχάγγελον Γαβριήλ, ὡς ὁ εὐαγγελιστὴς φησὶ Λουκάς, «εἰς Ναζαρέτ πρὸς Παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ, ὃ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου καὶ πατρὸς Δαβὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου Μαρίας».

Προς Παρθένον μεν ουν τον αρχάγγελον ο Θεός πέμπει, και ταύτην μένουσαν παρθένον οικείαν ποιείται μητέρα δια μόνου προσρήματος, επειδήπερ, είπερ εκ σπέρματος συνελήφθη, ουκ αν ην καινός άνθρωπος, ουδ' αναμάρτητος ην και των αμαρτανόντων σωτήρ· η γαρ της σαρκός προς γένεσιν κίνησις, ανυποτάκτως έχουσα προς τον ηγεμονεύειν εν ημίν παρά Θεού τεταγμένον νουν, ουκ εκτός παντάπασιν αμαρτίας εστί. Διο και ο Δαβίδ έλεγεν, «εν ανομίακ συνελήφθην και εν αμαρτίας εκίσσησέ με η μήτηρ μου». Ει γουν εκ σπέρματος ην η του Θεού σύλληψις, ουκ αν ην καινός άνθρωπος, ουδέ της καινής και μηδαμώς παλαιουμένης ζωής αρχηγός· του γαρ παλαιού κόμματος ων και κληρονόμος εκείνου του πταιίσματος, ουκ αν ηδυνήθη το πλήρωμα εν εαυτώ φέρειν της ακηράτου θεότητος και πηγήν ποιήσαι την σάρκα αυτού αγιασμού ανεξάντλητον· ως και των προπατόρων εκείνων τον μολυσμόν αποπλύναι περιουσία δυνάμεως και τοικς εξής αρκείν προς αγιασμόν άπασι. Δια τούτο ουκ άγγελος, ουκ άνθρωπος, άλλ' αυτός ο Κύριος ήλθε και έσωσεν ημάς, συλληφθείς και σαρκωθείς εν μήτρα Παρθένου και μείνας αναλλοιώτως Θεός.

Έδει δε και μάρτυρα την Παρθένον έχειν την ασπόρου συλλήψεως και συλλήπτορα προς τα κατ' οικονομίαν τελεσθησόμενα. Τίνα ταύτα; Την επί Βηθλεέμ άνοδον, ένθα και ο παρά των ουρανίων αγγέλων καταγγελομένός τε και δοξαζόμενος τόκος· την εις το ιερόν έλευσιν, ένθα παρά Συμεών και της Άννης ζωής και θανάτου Κύριος μαρτυρείται το βρέφος· την εις Αίγυπτον εξ Ηρώδου φυγήν και την εξ Αιγύπτου κατά τας ιεράς προρρήσεις επάνοδον και τ' άλλα όσα νυν καταλέγειν ουκ ευχερές. Δια ταύτα μνήστωρ ο Ιωσήφ παρελήφθη και ο άγγελος επέμφθη προς παρθένον μεμνηστευμένην ανδρί ώ όνομα Ιωσήφ. Το δε εξ οικου και πατριάς Δαβίδ επ' αμφοτέρων νοήσεις· άμφω γαρ η τε Παρθένος και ο Ιωσήφ εις Δαβίδ το γένος ανέφερον.

«Και το όνομα», φησί, «της Παρθένου Μαριάμ· τούτο δε ερμηνεύεται Κυρία. Παρίστησι δε και το αξίωμα της Παρθένου και το βέβαιον της παρθενίας, και το εξηλλαγμένον αυτής του βίου και δια πάντων ηκριβωμένον και ως ειπείν παναμώμητον· κυρίως γαρ ούσα φερωνύμως παρθένος, πάσαν είχε την της αγνείας παντελή παγκτησίαν, παρθένος ούσα και το σώμα και την ψυχήν και τας της ψυχής δυνάμεις και τας του σώματος αισθήσεις πάσας μολυσμού παντός υπερανωκισμένας πλουτούσα και τοσοούτο κυρίως τε και βεβαίως και ως ειπείν κεκυρωμένως και τοικς πάσιν ασύλως τον άπαντα χρόνον, ώσπερ η κεκλεισμένη πύλη τα εντεθησαυρισμένα και το εσφραγισμένον βιβλίον οφθαλμοίς άψαυστα τηρεί τα εγγεγραμμένα· επει και

περί αυτής γέγραπται, «τούτό ἐστί το εσφραγισμένον βιβλίον, και αὐτή η πύλη κεκλεισμένη ἐσται, και ουδεὶς ου μη διέλθῃ δι' αυτής».

Ἀλλά και Κυρία πάλιν ἕτερον τρόπον η Παρθένος κατά την αξίαν, ως δεσπόζουσα πάντων, α τε τον φύσει του παντός δεσπότην εν παρθενία συλλαβοῦσα τε και τεκούσα θείως. Ἐτι γε μην Κυρία και ως ελευθέρα μόνον δουλείας και κυριότητος θείας επειλημμένη, αλλά και ως πηγὴ και ρίζα της του γένους ελευθερίας, και μάλιστα μετά τον ἀπόρρητον και χαρμόσουνον τόκον ἡ γαρ ἀνδρὶ συζυγεῖσα κυριευομένη μάλλόν ἐστίν ἢ κυρία, και μάλιστα μετά τον περίλυπον και κατώδυνον τόκον, κατά την προς την Εὐαν ἀράν εκείνην, «εν λύπαις τέξῃ τέκνα, και προς τον ἀνδρα σου η ἀποστροφή σου, και αὐτός σου κυριεύσει» ἡς ἀράς η παρθενομήτωρ, ελευθεροῦσα το ἀνθρώπινον γένος, την χαράν δι' ἀγγέλου και την ευλογίαν ἀντιλαμβάνει ἔισελθὼν γαρ, φησὶν, ο ἀγγελος, εἶπε προς την Παρθένον, «χαίρει κεχαριτωμένη, ο Κύριος μετά σου, ευλογημένη συ εν γυναίξιν». Ου το μέλλον ο ἀρχάγγελος προκαταγγέλλει προς αὐτήν λέγων, «ο Κύριος μετά σου», ἀλλ' ὅπερ ἀοράτως εἴωρα τηνικαῦτα τελούμενον εξαγγέλλει. Και χωρίον μεν ταύτην θείων και ἀνθρωπίνων χαρισμάτων κατανοῶν και δια πάντων κεκοσμημένην των χαρισμάτων του θείου Πνεύματος, κεχαριτωμένην ἐτύμως ἀνηγόρευσε, ἐνοικον δε λαβοῦσαν ἤδη κατιδὼν τον εν ὧ τούτων ἀπάντων οὖθησαυροί, και προκαθορῶν την ἀληπον κυοφορίαν και τον ἀνευ ὠδίνων ἐσόμενον τόκον, προσευηγγελίσαστο ταύτη χαίρειν και μόνην ευλογημένην εἶναι και δεδοξασμένην εικότως εν γυναίξιν διετείνατο ἡ γαρ υπερβολὴ της κατά την θεομήτορα Παρθένον δόξης ουκ ἐστί τις ἐτέρα δεδοξασμένη, καν ἐδοξάσθη.

Ἄλλ' η Παρθένος ἰδούσα και φοβηθεῖσα μη τις ἀπατηλὸς ἀγγελος, η κλέπτων τας κατά την Εὐαν ἀπερισκέπτους, τον ἀσπασμόν ἀνεξετάστως ου παρεδέξατο ἡ και την συνάφειαν, ἡν οὗτος ευηγγελίζετο, προς Θεόν μήπω καθαρῶς γνούσα, ἐταράχθη, φησὶν, ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, ἀπρὶξ ως εἶπεν και κατάκρας της παρθενίας ἀντεχομένη, «και διελογίζετο ποταπὸς εἶη ο ἀσπασμὸς οὗτος». Δια τοῦτο και ο ἀρχάγγελος πάραυτα λυεῖ τον θεοφιλή της κεχαριτωμένης Παρθένου φόβον, προς αὐτήν εἰπὼν ἡ «μη φοβοῦ Μαριάμ ἡ εὐρες γαρ χάριν παρά τῷ Θεῷ». Τίνα χάριν; Ἦτις μόνῳ δυνατῇ τῷ τα ἀδύνατα δυναμένη και μόνῳ σοὶ τετηρημένη προ των ἀκόνων. «Ἰδού γαρ συλλήψῃ εν γαστρὶ» ἡ σύλληψιν γαρ, φησὶν, ἀκούουσα, μηδεμίαν υπολογίζου της παρθενίας παρατροπήν, μηδὲ δια τοῦτο δυσχέρανε και τάραπτου ἡ τοῦτο γαρ το, ἰδού συλλήψῃ, τηνικαῦτα προς την παρθένον οὔσαν λεγόμενον, σύνδρομον τηνικαῦτα τη παρθενία την σύλληψιν υπεδείκνυ.

«Ἰδοὺ οὖν συλλήψη», φησί, «καὶ τέξῃ υἱόν»· ἔχουσα γὰρ ὡσπερ νυν ἔχεις καὶ μένουσα τὴν παρθενίαν ἀδιαλώβητος, ἐμβρυον ἔξεις καὶ τέξῃ τον του Υψίστου Υἱόν· τοῦτο γὰρ καὶ Ἡσαΐας προορῶν ἐκ πολλῶν ἐτῶν προέλεγεν «Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν», καὶ ὅτι, «προσῆλθον πρὸς τὴν προφήτιν». Πῶς οὖν ὁ προφήτης προσῆλθε πρὸς τὴν προφήτιν; Ὡς νυν ὁ ἀρχάγγελος πρὸς αὐτήν· ὁ γὰρ νυν οὗτος εἶδε, τοῦτο ἐκεῖνος προεἶδεν τε καὶ προεἶπεν. Ὅτι δὲ προφήτης, προφητικὴν ἔχουσα χάριν, ἡ Παρθένος, ἡ ἐν ευαγγελίῳ πρὸς Θεὸν ὠδὴ ταύτης παραστήσει τῷ βουλομένῳ.

Προσῆλθεν οὖν, φησὶν, ὁ Ἡσαΐας πρὸς τὴν προφήτιν, τῷ προβλεπτικῶ πάντως πνεύματι καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε, πρὶν ελθεῖν τῶν ὠδίνων τὸν πόνον, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν· ὁ δὲ ἀρχάγγελος νυν πρὸς αὐτήν, «τέξῃ», φησὶν, «υἱόν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν (ὁ ἐρμηνεύεται Σωτὴρ)· οὗτος γὰρ ἔσται μέγας». Εἶπεν οὖν Ἡσαΐας πάλιν, «θαυμαστός σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστής, ἀρχῶν εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Τοῦτῳ συνωδᾷ νυν καὶ ὁ ἀρχάγγελος φησὶν, «οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς Υψίστου κληθήσεται». (Πῶς δὲ οὐκ εἶπεν, ἔστι μέγας καὶ υἱὸς Υψίστους, ἀλλ' «ἔσται καὶ κληθήσεται»; Ὡς περὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν ἀνθρωπίνου ποιούμενος τὸν λόγον), ἅμα καὶ δηλών, ὅτι καὶ γνωσθήσεται τοῖς πάσι καὶ ὑπὸ τούτων τοιούτος ὑπάρχων κηρυχθήσεται, ὡς καὶ τὸν Παῦλον ὕστερον λέγειν ἔχεν, «ὁ Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ». Ἀλλὰ καὶ «δώσει», φησὶν, «αὐτῷ Κύριος τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος»· οὐ δὲ ἡ βασιλεία εἰς αἰῶνας οὕσα πέρασ οὐκ ἔχει, ὁ Θεὸς ἐστὶν αὐτός. Ἀλλὰ καὶ πατέρα τὸν Δαβὶδ οὗτος ἔχει, οὐκοῦν καὶ ἀνθρωπὸς ἐστὶν ὁ αὐτός, ὡς εἶναι τὸ τεχθησόμενον Θεὸν ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπου, υἱὸν τε ἀνθρώπου καὶ υἱὸν Θεοῦ, παρὰ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὡς ἀνθρώπος τὴν ἀδιάδοχον βασιλείαν λαμβάνοντα, ὡς εἶδε καὶ προανεκήρυξεν ὁ Δανιὴλ· «εθεώρουν γὰρ», φησὶν, «ἕως οὐ θρόνοι ἐτέθησαν καὶ Παλαιὸς Ἡμερῶν ἐκάθισεν· καὶ Ἰδοὺ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ μέχρι τοῦ Παλαιοῦ τῶν Ἡμερῶν ἔφθασεν, καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἐξουσία· καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ βασιλεὶ ἐτέρα οὐχ υπολειφθήσεται».

Καθέσει δὲ ἐπὶ τὸν θρόνον Δαβὶδ καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ· ἐπεὶ δὲ περ ὁ μὲν Ἰακώβ πατριάρχης τῶν θεοσεβῶν ἐστὶν ἀπάντων, ὁ δὲ Δαβὶδ πρῶτος ἀπάντων θεοσεβῶς ὁμοῦ καὶ θεαρέστως εἰς τύπον ἐβασίλευσε Χριστοῦ· ὅς πατριαρχίαν τε καὶ βασιλείαν εἰς μίαν οὐράνιον καὶ αἰώνιον συνήγαγεν ἀρχήν. Ἡ δὲ κεχαριτωμένη Παρθένος τῶν οὕτως ἐξαισίων καὶ θείων ὡς ἤκουσε τοῦ ἀρχαγγέλου

προς αυτήν ρημάτων, ότι «ο Κύριος μετά σου», και ιδού συλλήψη και υιόν τέξη τον βασιλεύοντα των αιώνων του Υψίστου Υιόν, «πώς έσται μοι», φησί, «τούτο; Επει άνδρα ου γνώσκω». Ει γαρ και πνευματικόν άγαν και σαρκικών παθών υπερανωκισμένον μοι κομίζεις το ευαγγέλιον, αλλά σύλληψίν μοι λέγειν εν γαστρί και κύησιν και τόκον, και το «ιδού» προστίθης επί της συλλήψεως· «πώς ουν έσται μοι τούτο; Επει άνδρα», φησίν, «ου γνώσκω».

Τούτό δε φησίν η Παρθένος ουκ απιστούσα, μαθείν δε το πράγμα κατά το δυνατόν ως έχει ζητούσα· δια τούτο και ο αρχάγγελος προς αυτήν, «Πνεύμα», φησίν, «άγιον επελεύσεται επί σε, και δύναμις Υψίστου επισκιάσει σοι· διο και το γεννώμενον άγιον, κληθήσεται Υιός Θεού». Αγία μεν γαρ ει συ, φησί, και κεχαρπωμένη, Παρθένε· Πνεύμα δε πάλιν άγιον επελεύσεται επί σε, δί αγιασμού προσθήκης υψηλοτέρας ετοιμάζον και προκαταρτίζον την εν σοι θεουργίαν· και δύναμις υψίστου επισκιάσει σοι, συνεπρωωνύσά τε άμα και δια της εν σοι επισκιάσεως και συναφείας εαυτή μορφούσα την ανθρωπότητα, ως είναι το γεννώμενον άγιον, Υιόν Θεού και δύναμιν Υψίστου μεμορφωμένην κατ' άνθρωπον· ιδού γαρ και Ελισάβετ η συγγενής σου στείρα τον άπαντα διανύσασσα βίον, νυν εν γήρα, Θεού βουληθέντος, παραδόξως κυοφορεί, ότι ουκ αδυνατήσσει παρά τω Θεώ παν ρήμα.

Τι ουν η κεχαρπωμένη προς ταύτα Παρθένος, και την σύνεσιν θεία και απαράμιλλος; Πάλιν προς τον Θεόν τρέχει και δί ευχής προς αυτόν ανατείνεται, προς τον αρχάγγελον λέγουσα· ει Πνεύμα καθά φης άγιον επελεύσεται επ' εμέ, την εμήν φύσιν έτι καθαίρον και ενισχύον δέξασθαι με το σωτήριο κύημα, ει δύναμις Υψίστου επισκιάσει μοι, μορφύσα κατ' άνθρωπον εν εμοί τον εν μορφή Θεού όντα και δημιουργούσα λοχείαν άσπορον, ει το γεννώμενον άγιον και Υιός Θεού και Θεός και βασιλεύς αιώνιος, ου γαρ αδυνατεί παρά τω Θεώ παν ρήμα, «ιδού η δούλη Κυρίου, γένοπό μοι κατά το ρήμα σου». Και απήλθεν απ' αυτής ο άγγελος, λιπών εν τη γαστρί ταύτης σώματι συνημμένον τον του παντός ποιητήν και δια της εν αυτή ταύτης συναφείας, η δηκόνησε, προξενήσας τω κόσμω την σωτηρίαν. Ούτω δε και Ησαΐας δί ων ήδη και μακαρίως ηξιώθη παθείν εναργώς προϋπέγραψεν. Ου γαρ αμέσως εώρακε τον Σεραφείμ εκ του κατ' ουρανόν νοητού θυσιαστηρίου τον άνθρακα λαβόντα· δια γαρ της λαβίδος τούτον έλαβεν ο Σεραφείμ, δί ης και των αυτού χειλέων ήψατο, την κάθαρσιν δίδους. Τούτο δ' ην το της λαβίδος εκείνω τω μεγάλω θεάματι ταυτόν, ο Μωσής εώρακε, βάτον εκ πυρός ημμένην και μη κατακαυμένην.

Τίς δ' ουκ οίδεν, ως η παρθενομήτωρ εκείνη τε η βάτος και αύτη η λαβίς εστίν, εν εαυτή το θεión πυρ απυρπολύτως συλλαβούσα, κανταύθα διακονήσαντος αρχαγγέλου τη συλλήψει, και τον αίροντα την αμαρτίαν του κόσμου δί αυτής συνάψαντος τω ανθρωπεω γένει και δια της απορρήτου ταύτης συναφείας ημάς περικαθάραντος; Ουκούν η παρθενομήτωρ αύτη μόνη μεθόριόν εστί κτιστής και ακτίστου φύσεως· και αυτήν είσονται του αχωρήτου χώραν όσοι δη γνώσκουσι Θεόν και αυτήν υμνήσουσι μετά Θεόν όσοι τον Θεόν υμνούσιν. Αύτη και των προ αυτής απία και των μετ' αυτήν προστάτις και των ακωνίων αγαθών πρόξενος. Αύτη των προφητών υπόθεσις, των Αποστόλων αρχή, των μαρτύρων εδραίωμα, των δδασκάλων κρηπίς. Αύτη των επί γης η δόξα, των κατ' ουρανόν η τερπνότης, το πάσης κτίσεως εγκαλλώπισμα. Αύτη καταρχή και πηγή και ρίζα της αποκειμένης ημίν εν ουρανοίς ελπίδος.

Ης γένοπο πάντας ημάς επιπυχείν ταις αυτής υπέρ ημών πρεσβείαις εις δόξαν του προ αίωνων εκ Πατρός γεννηθέντος και επ' εσχάτων αίωνων εξ αυτής σαρκωθέντος Ιησού Χριστού του Κυρίου ημών· ώ πρέπει πάσα δόξα, τιμή και προσκύνησις, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αίωνων. Αμήν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

ΟΜΙΛΙΑ 14

ΣΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΑΝΥΠΕΡΑΓΝΗΣ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΜΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ.

Ο ψαλμωδός προτήτης, απαριθμώντας τα είδη της δημιουργίας και καθορώντας την αποτεθειμένη σ' αυτά σοφία του Θεού, γεμάτος θαυμασμό ολόκληρος, εκεί που έγγραφε ανεφώνησε· «πόσο μεγαλοπρεπή είναι τα έργα σου, Κύριε, όλα τα έπλασες με σοφία». ¹ Σ' εμένα τώρα, που επιχειρώ να εξαγγείλω κατά δύναμι την σαρκική επικράνεια του Λόγου που έκτισε τα πάντα, ποός λόγος θα μου αρκέση για εξύμνησι; Εάν πραγματικά τα όντα είναι γεμάτα θαύμα και το ότι αυτά προήλθαν στην ύπαρξι από μη όντα είναι θείο και πολυύμνητο, πόσο θαυμασώτερο και θεióτερο είναι και πόσο αναγκαióτερο είναι να υμνήται από μας το να γίνη κάποιο από τα όντα θεός, και όχι απλώς θεός, αλλά ό όντως ων Θεός, και μάλιστα η φύσις

μας που δεν μπόρεσε ή δεν θέλησε ούτε τον χαρακτήρα κατά τον οποίο έγινε να φυλάξει και γι' αυτό δικαίως απωθήθηκε στα κατώτατα μέρη της γης; Διότι τόσο μεγάλο και θείο, τόσο απόρρητο και ακατανόητο είναι το ότι η φύσις μας έγινε ομόθεος και ότι δι' αυτής μας εχαρίσθηκε η επάνοδος στο καλύτερο ώστε τούτο και στους αγίους αγγέλους και στους ανθρώπους, ακόμη και στους προφήτες, αν και αυτοί βλέπουν δια Πνεύματος, να μένη στην πραγματικότητα ανεπίγνωστο, μυστήριο που είναι κρυμμένο από τον αιώνα. Και γιατί αναφέρω μόνο πριν πραγματοποιηθή; Διότι και όταν έγινε, πάλι μένει μυστήριο, όχι βέβαια ότι έγινε αλλά πως έγινε· μυστήριο πιστευόμενο αλλά μη γνωσκόμενο, προσκυνούμενο, αλλά μη πολυπραγμονούμενο, προσκυνούμενο δε και πιστευόμενο δια μόνου του Πνεύματος· «διότι κανείς δεν μπορεί να ειπή Κύριον Ιησού, παρά στο άγιο Πνεύμα»,² και το Πνεύμα είναι αυτό δια του οποίου προσκυνούμε και δια του οποίου προσευχόμεσθε, λέγει ο απόστολος.³

Ότι δε το μυστήριο τούτο είναι ακατανόητο, όχι μόνο στους ανθρώπους, αλλά και στους αγγέλους και τους αρχαγγέλους, αποδεικνύει σαφώς και το γεγονός που εορτάζεται από εμάς σήμερα.⁴ Ο αρχάγγελος ευαγγελίσθηκε στην Παρθένο τη σύλληψι· όταν δε αυτή αναζητούσε τον τρόπο κι είπε προς αυτόν, «πώς θα μου συμβή τούτο, αφού δεν γνωρίζω άνδρα;», μη μπορώντας να ερμηνεύση τον τρόπο κατά κανένα τρόπο ο αρχάγγελος, κατέφυγε και αυτός προς τον Θεό, λέγοντας «Πνεύμα άγιο θα έλθη σ' εσέ και δύναμις Υψίστου θα σε επισκιάση». Όπως δηλαδή, αν κανείς ερωτούσε τον Μωυσή, πώς κατασκευάζεται από γη άνθρωπος, πώς από χώμα προέρχονται οστά και νεύρα και σάρκα, πώς αισθητήρια από αναισθητη ύλη, πώς πάλι άνθρωπος από την αδαμιαία πλευρά, πώς το οστούν διαπλώθηκε και διαιρέθηκε, ενώθηκε και συνδέθηκε, πώς από το οστούν προήλθαν σπλάγχνα και χυμοί διάφοροι και όλα τα άλλα; Όπως λοιπόν, αν κάποιος ερωτούσε αυτά τον Μωυσή, δεν θα έλεγε τίποτε περισσότερο πλην του ότι ο Θεός είναι που έλαβε χώμα από τη γη και έπλασε τον Αδάμ, και μια από τις πλευρές του Αδάμ και κατασκεύασε την Εύα, ώστε θα έλεγε μεν ποιος είναι ο κτίστης, αλλά τον τρόπο κατά τον οποίο έγιναν εκείνα δεν θα τον έλεγε· έτσι και ο Γαβριήλ, ότι τον άσπορο τόκο θα κατασκευάσουν το άγιο Πνεύμα και η δύναμις του Υψίστου, το είπε, το πώς όμως, δεν το είπε. Αν μάλιστα, όταν εμνημόνευσε προηγουμένως την Ελισάβετ, ότι συνέλαβε σε γηρατειά ενώ ήταν στείρα, δεν είχε να ειπή τίποτε παραπάνω πλην του ότι δεν είναι τίποτε αδύνατο για τον Θεό, πώς θα μπορούσε να ειπή τον τρόπο στην περίπτωση αυτής που συνέλαβε κι εγέννησε παρθενικά;

Έχει όμως και κάτι περισσότερο το λεγόμενο από τον αρχάγγελο προς την Παρθένο, που ενέχει μεγαλύτερο μυστήριο: «θα έλθω», λέγει, «άγιο Πνεύμα σ' εσέ και δύναμις Υψίστου θα σ' επισκιάσει».⁵ Γιατί; Διότι και το γεννώμενο δεν είναι προφήτης ούτε απλώς άνθρωπος, όπως ο Αδάμ, αλλά θα ονομασθή υιός του Υψίστου, σωτήρ και λυτρωτής του ανθρωπίνου γένους και βασιλεύς αιώνιος. Όπως τους λίθους που εξέπεσαν από κορυφή όρους και κινούνται έως το τέλος της υπωρείας τους διαδέχονται πολλοί κρημνοί, έτσι κι εμάς, αφού εξεπέσαμε από τη θεία εντολή στον παράδεισο κατεβήκαμε έως τον άδη, πολλά δεινά μας ευρήκαν διαδοχικά. Διότι δεν είναι μόνο η γη που ανέπτυξε αγκάθια και τριβόλια αισθητά, κατά την κατάρα προς τον προπάτορα, αλλά εσπαρθήκαμε κι εμείς με τα πολυειδή αγκάθια των πονηρών παθών και τα φοβερά τριβόλια της αμαρτίας. Και δεν έλαβε το γένος μας εκείνη μόνη τη λύπη την οποία εκληροδότησε η προμήτωρ δια της προς αυτήν κατάρας, που την κατεδίκασε να γεννά με λύπη, αλλά και όλος ο βίος μας έγινε σχεδόν οδύνη και λύπη.

Ο Θεός όμως που μας έπλασε από ευσπλαχνία επέβλεψε προς εμάς φιλανθρώπως και αφού έκλινε τους ουρανοίς κατέβηκε και παίρνοντας από την αγία Παρθένο τη φύσι μας την ανακαίνισε και την επανέφερε, μάλλον δε την ανεβίβασε σε θείο και ουράνιο ύψος. Θέλοντας λοιπόν να πραγματοποιήσει αυτό, μάλλον δε να φέρη σε πέρας την προαιώνια βουλή του σήμερα, στέλλει τον αρχάγγελο Γαβριήλ, όπως λέγει ο ευαγγελιστής Λουκάς, «στη Ναζαρέτ προς Παρθένο μνηστευμένη με άνδρα, του οποίου το όνομα ήταν Ιωσήφ, από το γένος και την πατριά του Δαβίδ, και το όνομα της Παρθένου ήταν Μαριάμ».⁶

Στέλλει λοιπόν ο Θεός τον αρχάγγελο προς Παρθένο και την καθιστά μητέρα του με μόνη την προσφώνησι αν και μένει παρθένος, επειδή βέβαια, αν συλλαμβανόταν από σπέρμα, δεν θα ήταν νέος άνθρωπος ούτε θα ήταν αναμάρτητος και σωτήρ των αμαρτωλών: διότι η κίνησις της σαρκός για γέννησι, αφού μένει ανυπότακτη προς τον νου που είναι ταγμένος να ηγεμονεύη των λειτουργιών μας, δεν ευρίσκεται εντελώς έξω από την αμαρτία. Γι' αυτό και ο Δαβίδ έλεγε, «με ανομίες συνελήφθηκα και με αμαρτίες μ' εκυοφόρησε η μητέρα μου».⁷ Εάν λοιπόν η σύλληψις του Θεού ήταν από σπέρμα, δεν θα ήταν νέος άνθρωπος ούτε αρχηγός της νέας και μη παλαιουμένης καθόλου ζωής. Αν ήταν της παλαιάς μερίδος και κληρονόμος εκείνου του πταισματος, δεν θα μπορούσε να φέρη στον εαυτό του το πλήρωμα της άφθαρτης θεότητας και να κάμη την σάρκα του ανεξάντλητη αγιασμού, ώστε και των προπατόρων εκείνων ν' αποπλύνη τον μολυσμό με περίσσεια δυνάμεως

και στους επιγονους ολους να επαρκη γι' αγιασμό. Γι' αυτο δε ηλθε αγγελος ουτε ανθρωπος, αλλ' ο ιδιος ο Κυριος ηλθε και μας εσωσε, που συνεληφθηκε και εσαρκωθηκε σε μητρα Παρθενου κι εμεινε αναλλοιωτος Θεος.

Επρεπε δε να εχη και μαρτυρα της ασπορης συλληψεως την Παρθενο και συνεργο σε οσα επροκειπο να τελεσθουν κατ' οικονομια. Ποια ειναι αυτα; Η ανοδος στη Βηθλεεμ, οπου θα ετελειτο και ο εξαγγελλλομενος και δοξαζομενος τοκετος· η προσελευσις στο ιερο, οπου το βρεφος μαρτυρεται Κυριος ζωης και θανατου απο τον Συμεων και την Άννα· η φυγη στην Αιγυπτο εμπρος στον Ηρωδη και η επανοδος απο την Αιγυπτο κατα τις ιερες προφητειες και τα αλλα που δεν ειναι ευκολο τωρα να απαριθμησω. Γι' αυτα παρεληφθηκε ως μνηστηρ ο Ιωσηφ και εσταλθηκε ο αγγελος σε παρθενο μνηστευμενη με ανδρα ονομαζομενο Ιωσηφ. Την δε φασι «απο τον οικο και την πατρα του Δαβιδ» θα την εννοησης και για τους δυο· διοτι τοσο η Παρθενος οσο και ο Ιωσηφ ανεφεραν την γενεα τους στον Δαβιδ.

Και το ονομα, λεγει, της Παρθενου ηταν Μαριαμ, που ερμηνευεται Κυρια. Τουτο δεικνυει και το αξιωμα της Παρθενου και το βεβαιο της παρθενιας, και το αλλοιωτικο και προσεκτικο και κατα काफीον τροπο παναμωμητο του βιου της· διοτι, επειδη ηταν κυριως παρθενος φερωνυμωσ, ειχε την πληρη κατοχη της αγνειας, οντας παρθενος και στο σωμα και στην ψυχη, και κατεχοντας τις ψυχικες δυναμεις και ολες τις αισθησεις του σωματος υπερανω καθε μολυσμου, και μαλιστα τοσο κυριως και βεβαιως και εγκυρως και καθ' ολα ιερωσ ολον τον χρονο, οπως η κλεισμενη πυλη διατηρει τους θησαυρους και το σφραγισμενο βιβλιο διατηρει τα γραπτα ανεγγικτα απο τους οφθαλμους· διοτι περι αυτης εχει γραφη, τουτο ειναι το σφραγισμενο βιβλιο και αυτη η πυλη θα ειναι κλεισμενη, και κανεις δεν προκειται να περαση απο αυτην.⁸

Αλλα και με αλλον τροπο παλι ειναι Κυρια η Παναγια κατ' αξια, ως δεσποζουσα των ολων, επειδη συνελαβε σε παρθενια κι εγεννησε θειωσ τον κατα φυσι δεσποτη του παντος. Επισησ βεβαια ειναι Κυρια οχι μονο ως ελευθερα απο δουλεια και μετοχος θειας κυριότητος, αλλα και ως πηγη και ριζα της ελευθεριας του γενους, και μαλιστα μετα την απορρητη και χαρμωσση γεννα. Διοτι αυτη που συζευχθηκε με ανδρα ειναι μαλλον κυριευμενη παρα κυρια, και μαλιστα μετα την περιλυπη και οδυνηρη γεννα, κατα την αρα εκεινη προς την Ευα, «θα γεννησης τεκνα με λυπη, θα εξαρτασαι απο τον ανδρα σου και αυτος θα σε αυθεντευη»⁹· για να ελευθερωση απο αυτην την αρα το ανθρωπινο γενος η παρθενομητωρ, λαμβανει την χαρα και την ευλογια δια του

αγγέλου· διότι ο άγγελος, λέγει, αφού εισήλθε είπε προς την Παρθένο, «Χαίρε κεχαρτωμένη, ο Κύριος είναι μαζί σου, είσαι ευλογημένη ανάμεσα στις γυναίκες». Ο αρχάγγελος δεν της προαγγέλλει το μέλλον λέγοντας, ο Κύριος είναι μαζί σου, αλλά εξαγγέλλει ό,τι έβλεπε τότε αοράτως να τελήται. Και αντιλαμβανόμενος ότι αυτή είναι τόπος θείων και ανθρωπίνων χαρισμάτων και στολισμένη με όλα τα χαρίσματα του θείου Πνεύματος, κυριολεκτικώς την αναγόρευσε κεχαρτωμένη, βλέποντας δε ότι ήδη έλαβε ένοικο αυτόν στον οποίο ευρίσκονται οι θησαυροί όλων τούτων και προορώντας τη ανώδυνη κυοφορία και την γέννα που θα εγινόταν χωρίς ωδίνες, της απηύθυνε το «χαίρειν» κι εβεβαίωσε ότι είναι η μόνη ευλογημένη και ευλόγως δοξασμένη ανάμεσα στις γυναίκες· διότι κατά την υπερβολή της δόξας της Θεομήτορος Παρθένου δεν υπάρχει άλλη δοξασμένη, κι αν εδοξάσθηκε.

Αλλά η Παρθένος, καθώς ει' δε κι εφοβήθηκε μήπως είναι κάποιος απατηλός άγγελος, που παραπλανά τις απερίσκεπτες κατά το παράδειγμα της Εύας, δεν εδέχθηκε ανεξετάστως τον χαιρετισμό· και μη γνωρίζοντας ακόμη καθαρώς τον σύνδεσμο προς τον Θεό που ευαγγελιζόταν αυτός, εταράχθηκε, λέγει, με τον λόγο του, επιμένοντας σταθερά στην παρθενία, «και διαλογιζόταν τι είδους ασπασμός είναι αυτός». Γι' αυτό ο αρχάγγελος διαλύει αμέσως τον θεοφιλή φόβο της χαριτωμένης Παρθένου, λέγοντάς της· «μη φοβήσαι, Μαρία· διότι επέτυχες την χάρι του Θεού». Ποιά χάρι; Αυτή που είναι δυνατή μόνο σ' αυτόν που δύναται τα αδύνατα και εφυλάχθηκε προ των αιώνων σε σένα μόνη. «Ίδού θα συλλάβης τέκνο». Ακούοντας δε σύλληψι, λέγει, μη σκεφθής καμιά αφαίρεσι της παρθενίας, μη στενοχωρήσαι και μη τaráσσεσαι γί αυτό· διότι τούτο το «ιδού θα συλλάβης», λεγόμενο τότε προς αυτήν που ήταν παρθένος, υπεδείκνυε πλέον τη σύλληψι ως συνοδοιπόρο με την παρθενία.

«Ίδού λοιπόν θα συλλάβης και θα γεννήσης υιόν»· δηλαδή παραμένοντας όπως είσαι σήμερα και διατηρώντας ανέπαφη την παρθενία σου, θα συλλάβης έμβρυο και θα γεννήσης τον υιόν του Υψίστου. Τούτο προβλέποντας και ο Ησαΐας πριν από πολλά χρόνια, έλεγε, «ιδού η Παρθένος θα κυοφορήση και θα γεννήση υιόν»,¹⁰ και «προσήλθα προς την προφήτιδα».¹¹ Όπως τώρα ο αρχάγγελος προς αυτήν· διότι αυτό που είδε τώρα αυτός, τούτο προείδε εκείνος. Ότι δε η Παρθένος ήταν προφήτις, που είχε προφητική χάρι, θα το δείξη στον θέλοντα η ωδή της που περιέχεται στο ευαγγέλιο.¹²

Προσήλθε λοιπόν, λέγει, ο Ησαΐας προς την προφήτιδα, ασφαλώς με το προβλεπτικό πνεύμα και συνέλαβε τέκνο, πριν έλθη ο πόνος των ωδίνων, εξέφυγε και εγέννησε αρσενικό τέκνο· ο δε αρχάγγελος λέγει τώρα προς αυτήν, «θα γεννήσης υιόν και θα τον ονομάσης Ιησούν, που ερμηνεύεται Σωτήρ· θα είναι δε μέγας». Είπε λοιπόν πάλι ο Ησαΐας, «θαυμαστός σύμβουλος, Θεός ισχυρός, εξουσιαστής, άρχων ειρήνης, πατήρ του μέλλοντος αιώνας».¹³ Ομοίως με αυτόν τώρα λέγει και ο αρχάγγελος, «αυτός θα είναι μέγας και θα ονομασθή υιός Υψίστου» (πώς δε δεν είπε, είναι μέγας και υιός Υψίστου, αλλά θα είναι και θα ονομασθή; Τούτο συμβαίνει διότι ωμιλούσε περί του ανθρωπίνου προσλήμματος του Χριστού), ενώ συγχρόνως δηλώνει ότι και θα γνωσθή σε όλους και από αυτούς θα κηρυχθή ότι είναι τέτοιας λογής, ώστε ύστερα να μπορή και ο Παύλος να λέγη, «ο Θεός εφανερώθηκε με σάρκα, εκηρύχθηκε στα έθνη, επιστεύθηκε στον κόσμο».¹⁴ Αλλά λέγει επίσης, «θα του δώση ο Κύριος τον θρόνο του πατρός του Δαβίδ, και θα βασιλεύση στο γένος του Ιακώβ επί αιώνες και της βασιλείας του δεν θα υπάρξη τέλος»· αυτός δε, του οποίου η βασιλεία ως αιωνία δεν έχει τέλος, είναι ο ίδιος ο Θεός. Άλλ' αυτός έχει και πατέρα τον Δαβίδ, επομένως είναι ο ίδιος και άνθρωπος, ώστε αυτός που θα γεννηθή να είναι συγχρόνως Θεός και άνθρωπος, υιός ανθρώπου και υιός Θεού, που ως άνθρωπος λαμβάνει την αδιάδοχη βασιλεία από το Θεό Πατέρα, όπως είδε και προεξήγγειλε ο Δανιήλ· «παρατηρούσα», λέγει, «έως ότου ετοποθετήθηκαν θρόνοι κι εκάθησε ο Παλιός των ημερών· και ιδού κάποιος ως υιός ανθρώπου ερχόταν επάνω στις νεφέλες του ουρανού και έφθασε μέχρι των Παλαιού των ημερών, κι εδόθηκε σ' αυτόν η τιμή και η εξουσία· και η βασιλεία του είναι βασιλεία αιώνιος και δεν θα δοθή σε άλλον βασιλέα».¹⁵

Θα καθήση δε στον θρόνο του Δαβίδ και θα βασιλεύση στο γένος του Ιακώβ· επειδή βέβαια ο μεν Ιακώβ είναι πατριάρχης όλων των θεοσεβών, ο δε Δαβίδ είναι ο πρώτος από όλους που εβασίλευσε θεοσεβώς μαζί και θεαρέστως σε τόπο του Χριστού, ο οποίος συνήνωσε σε μια αρχή ουράνια και αιώνια την πατριαρχία και την βασιλεία. Η δε χαρπωμένη Παρθένος, μόλις ήκουσε από τον αρχάγγελο τα τόσο εξαίσια και θεία λόγια, ότι ο Κύριος είναι μαζί σου, και ιδού θα συλλάβης και θα γεννήσης υιό, λέγει, «πώς θα μου συμβή τούτο; Διατί δεν έχω σχέσεις με άνδρα». Διότι αν και μου μεταφέρεις πολύ πνευματικό και ανώτερο σαρκικών παθών μήνυμα, από το άλλο μέρος μου αναφέρεις σύλληψι στην γαστέρα και κυοφορία και τοκετό, προσθέτες δε για τη σύλληψι και το ιδού· πώς λοιπόν θα μου συμβή τούτο; Διότι, λέγει, δεν έχω σχέσεις με άνδρα.

Λέγει δε τούτο η Παρθένος, όχι από απιστία, ἀλλ' επειδή εζητούσε να μάθη κατά το δυνατό πώς έχει το πράγμα· γι' αυτό και ο αρχάγγελος λέγει προς αυτή, «Πνεύμα ἅγιο θα ἔλθῃ σ' εσένα και δύναμις του Υψίστου θα σ' επισκιάσῃ· γι' αυτό και το ἅγιο που θα γεννηθῆ θα ονομασθῆ Υἱός Θεοῦ». Ἁγία βέβαια εἶσαι εσύ, λέγει, και χαριτωμένη, Παρθένε· Πνεύμα δε πάλι ἅγιο θα ἔλθῃ σ' εσένα, που θα ετοιμάσῃ και καταρτίσῃ την θεουργία μέσα σου με υψηλότερα προσθήκη αγιασμοῦ· και θα σε επισκιάσῃ δύναμις Υψίστου, η οποία συγχρόνως θα σε ενδυναμώνῃ και δια της επισκιάσεως σ' εσένα και της συναφείας με τον εαυτό της θα μορφώνῃ την ανθρωπότητα, ὥστε το γεννώμενο να εἶναι ἅγιο, Υἱός Θεοῦ και δύναμις Υψίστου μορφωμένη κατά ἄνθρωπο. Διότι ἐξ ἄλλου ἰδοὺ και η Ελισάβετ η συγγενής σου, που ἐπέρασε ὅλον τον βίον της στείρα, τώρα με την βούλησι του Θεοῦ σε γηρατεία παραδόξως κυοφορεῖ, διότι κανένα πράγμα δεν εἶναι αδύνατο για τον Θεό.

Τί πράττει λοιπόν προς αυτά η χαριτωμένη Παρθένος, η θεία κατά την σύνεσι και ἀπαράμιλλη; Πάλι τρέχει προς τον Θεό και ἀπευθύνεται προς αὐτόν με ευχή λέγοντας προς τον αρχάγγελο· αν, ὅπως λέγεις, ἔλθῃ σ' ἐμένα ἅγιο Πνεύμα, για να με καθάρῃ περισσότερο και να με δυναμώσῃ να δεχθῶ το σωτήριο ἔμβρυο, αν μ' επισκιάσῃ δύναμις του Υψίστου που θα μορφώσῃ μέσα μου κατά τον ἄνθρωπο αὐτόν που φέρει την μορφὴ του Θεοῦ και θα δημιουργήσῃ ἄσπορη λοχεία, αν το γεννώμενο θα εἶναι ἅγιο και Υἱός Θεοῦ και Θεός και βασιλεὺς αἰώνιος, βέβαια τίποτε δεν εἶναι αδύνατο για τον Θεό, «ἰδοὺ ἐγὼ η δούλη του Κυρίου, ας γίνῃ σύμφωνα με το λόγο σου». Κι ἔφυγε ἀπὸ ἐκεῖ ο ἄγγελος, ἀφού ἄφησε στην γαστέρα της τον ποιητὴ του σύμπαντος συνημμένο με σῶμα και ἀφού με την συνάφεια αὐτή, που ἐξυπηρέτησε, προξένησε την σωτηρία του κόσμου. Ἐτσι και ο Ησαΐας προεικόνισε ἐναργῶς με ὅσα αξιῶθηκε ἤδη μακαρίως να πάθῃ. Διότι αὐτός δεν εἶδε τον Σεραφεῖμ να παίρνῃ ἀμέσως τον ἄνθρακα ἀπὸ το νοητὸ θυσιαστήριο του ουρανοῦ· τούτον τον ἐπήρε ο Σεραφεῖμ με την λαβίδα, με την οποία ἐγγύσε και τα χεῖλη του, δίδοντας την κάθαρσι. Αὐτή η ἐμπειρία της λαβίδας ἦταν το ἴδιο μ' ἐκεῖνο το μεγάλο θέαμα που εἶδε ο Μωυσής, μια βάτο που ἦταν ἀναμμένη με πυρ και δεν κατακαϊόταν.

Ποῖός δεν γνωρίζει ὅτι ἐκείνη η βάτος και αὐτή η λαβίδα ἦσαν σαν η παρθενομήτωρ, που συνέλαβε μέσα της το θεῖο πυρ ἀπυρπολήτως, ἀφού και ἐδὼ αρχάγγελος ἐμεσίτευε στην σύλληψι και συνήνωνε δι' αὐτῆς τον αἶροντα την ἀμαρτία του κόσμου με το ἀνθρώπινον γένος και με την ἀπόρρητη συνάφεια μας ἐξάγγισε; Ἐπομένως αὐτή η παρθενομήτωρ εἶναι η μόνη μεθόριος κτιστής και ἀκτιστής φύσεως· ὅσοι βέβαια γνωρίζουν το Θεό θα ἀναγνωρίσουν και αὐτὴν την χώρα του ἀχωρήτου

και αυτην θα υμνησουν μετα τον Θεο όσοι υμνούν τον Θεο. Αυτή είναι και απία των πριν από αυτή και προστάτις των μετά από αυτή και πρόξενος των αιωνίων αγαθών. Αυτή είναι υπόθεσις των προφητών, αρχή των Αποστόλων, εδραίωμα των μαρτύρων, κρηπίδα των διδασκάλων. Αυτή είναι η δόξα των επί γης, η τερπνότης των ουρανίων, το εγκαλλώπισμα όλης της κτίσεως. Αυτή είναι η καταρχή, η πηγή και η ρίζα της αποθησαυρισμένης για μας ελπίδος στους ουρανούς.

Αυτήν την ελπίδα είτε ν' αποκτήσωμε όλοι εμείς με τις δικές της πρεσβείες για μας, σε δόξα του προ αιώνων γεννηθέντος από τον Πατέρα και σαρκωθέντος κατά τους τελευταίους αιώνες από αυτήν Ιησού Χριστού του Κυρίου μας. Σ' αυτόν πρέπει κάθε δόξα, τιμή και προσκύνησις, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων. Γένοπο.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ψαλμ. 103, 24.
2. Α' Κορ. 12, 3.
3. Ρωμ. 8, 26.
4. Λουκά 1, 26-38.
5. Λουκά 1, 35.
6. Λουκά 1, 27.
7. Ψαλμ. 50, 7.
8. Ιεζ. 44, 2.
9. Γεν. 3, 16.
10. Ησ. 7, 14.
11. Ησ. 8, 3.
12. Λουκά 1, 46-55.
13. Ησ. 9, 6.
14. Α' Τιμ. 3, 16.
15. Δαν.

Η/Υ επιμέλεια Σοφίας Μερκούρη.